

in 2010 pa je bil glasbeni direktor Opere in orkestra Festivala v Spoletu (ZDA). Dirigiral je v Metropolitan-ski operi v New Yorku, Kraljevi operi Covent Garden, Lirični operi v Chicagu, Washingtonski nacionalni operi (mdr. s Sabino Cvilak v *La bohème*), v San Franciscu, Los Angelesu, Santa Feju, Dallasu, Pariški nacionalni operi (Opera Bastille), Toulousu, Marseillu, Nici, Monte Carlu, beneškem gledališču La Fenice, Berlinu, Kölnu, Hamburgu, Bonnu, Madridu, Buenos Airesu, Tokiu ter s Placidom Domingom na festivalu Klangbogen na Dunaju (tudi posnetek na DVD-ju). Poleg tega je dirigiral simfoničnim orkestrom iz Montreala, Chicaga, Bostona, Los Angelesa, San Franciscu, Houstona, Indianapolisu, St. Louisu, Quebecu, Minnesoti, Oregonu in Detroitu, orkestru Juilliarda, Pariškemu orkestru, Filharmoničnemu orkestru Francoskega radia in Filharmonikom iz Monte Carla; orkestroma Danskega in Norveškega radia, Orkestru Beethovne dvorane in Bonnu, Sicilijanskemu simfoničnemu orkestru, milanskem Orkestru Verdi, Kraljevi filharmoniji iz Stockholma, pa simfoničnim orkestrom Sydneyja, Melbournu, Brisbanae in Tokia, orkestru Kitajske nacionalne opere (trije koncerti v sklopu olimpijskih iger), orkestrom Pariške nacionalne opere (Opera Bastille), gledališča La Fenice ter milanske Scale. Oktobra lani je vodil več izvedb Hoffmanovih pripovedk v Chicagu, novembra je dirigiral Orkestru Metropolitananske opere na ugledni letni gala prireditvi sklada Richarda Tuckerja v newyorškem Lincolnovem centru, v Slovenijo pa se vrača po uspešnih koncertih v Pragi, Benetkah in Bratislavi. Aprila bo v Lincolnovem centru dirigiral orkestru Juilliarda, maja pa ga ponovno čakajo predstave *Wertherja* v Washingtonu.

Emmanuel Villaume se je rodil leta 1964 v Strasbourgu. Njegovo glasbeno izobraževanje se je začelo na tamkajšnjem konservatoriju, študij pa je potem nadaljeval v Parizu. Diplomiral je iz književnosti, filozofije in muzikologije. Kot študent dramskih umetnosti je občasno nastopal tudi v gledaliških predstavah. Pri enaindvajsetih je postal dramaturg v Renski operi v Strasbourgu. Njegove posnetke najdemo na zgoščenkah založb Deutsche Grammophon, Decca, Timpani in EMI. Emmanuel

Villaume ima tudi naziv častnega doktorja Univerze v Indianapolisu. Živi v Parizu in New Yorku.

SARAH CHANG

Sarah Chang sodi med najboljše violiniste našega časa. Odkar je pri osmih letih prvič nastopila z Newyorškimi filharmoniki, sodeluje le z vrhunskimi orkestri, dirigenti in komornimi glasbeniki, že dvajset let pa snema izključno za založbo EMI. Med številnimi nastopi v sezoni 2010/11 omenimo vsaj koncerte z Londonskim simfoničnim orkestrom, Nacionalnim simfoničnim orkestrom iz Washingtona, s Filharmoniki iz Los Angelesa, Kraljevim filharmoničnim orkestrom, pa simfoniki iz Pittsburga in Detroitu. Slišali so jo tudi na Norveškem, Danskem in Poljskem, v Romuniji, Avstriji in Kanadi ter na številnih odrih Daljnega vzhoda. Nastopila je na samostojnih recitalih v Londonu, Zürichu, Dublinu, San Franciscu, Los Angelesu, Moskvi in Sankt Peterburgu, igrala pa je tudi v komornih zasedbah s priznanimi umetniki, kot so Pinchas Zukerman, Wolfgang Sawallish, Jefim Bronfman, Leif Ove Andnes, Jo Jo Ma, pokojni Isaac Stern ter člani Berlinskih filharmonikov. Njena zadnja zgoščenska (že dvajseta pri založbi EMI Classics) s posnetkoma violinskih koncertov Brahmsa in Brucha (Dresdenski filharmoniji je dirigiral Kurt Masur) je dobila odlične kritike. Pred petimi leti je z Berlinskimi filharmoniki pod vodstvom sira Simona Rattla posnela prva violinska koncerta S. Prokofjeva in D. Šostakoviča, leta 2002 pa *Ogenj in led*, album s priljubljenimi krajšimi skladbami za violino in orkester – Berlinskimi filharmonikom je dirigiral Placido Domingo. S pianistoma Leifom Ovejem Andnesom in Larsom Vogtom pa jo lahko slišimo v izvedbi vrste komornih del. Med številnimi glasbenimi in neglasbenimi nagradami in priznanji je nagrada Averyja Fisherja (1999), leta 2004 je v New Yorku nosila olimpijski ogenj, hkrati pa je postala najmlajša umetnica, zapisana v Dvorani slavnih v Hollywood Bowlu, istega leta je prejela nagrado Glasbene akademije Chigiana v Sieni. Časopis Newsweek jo je leta 2006 uvrstil med dvajset najplivnejših žensk, dobila je vrsto diskografskih nagrad, lani pa je bila imenovana za umetniško ambasadorico ZDA.

Napovedujemo

Koncertna poslovalnica Narodnega doma Maribor napoveduje:

Sreda, 18. april 2012, ob 19.30
Dvorana Union, Maribor
5. abonmajski koncert
Komornega cikla

**CHRISTIAN GERHAHER, bariton,
in GEROLD HUBER, klavir**
Spored: F. Schubert

Ponedeljek, 23. april 2012, ob 19.30
Velika dvorana SNG, Maribor
5. abonmajski koncert
Orkestrskega cikla

**DRŽAVNA KAPELA
IZ WEIMARJA**
Dirigent: Stefan Solyom
Spored: J. Haydn, A. Bruckner

**VSTOPNICE ZA KONCERT V SNG LAHKO
ABONENTI ORKESTRSKEGA CIKLA
PREVZAMEJO V AVLI DVORANE UNION
NA DAN 31. 3. 2012 (ali na blagajni
Narodnega doma v času uradnih ur ali
na dan koncerta uro pred koncertom v
preddverju SNG).**

obiščite:

MARIBOR2012
Evropska prestolnica kulture

Maribor • Murska Sobota • Velenje
Ptuj • Novo mesto • Slovenj Gradec

www.maribor2012.eu

Narodni dom Maribor napoveduje:

Nedelja, 1. april 2012,
ob 16.00 in 20.00
Velika dvorana Narodnega doma
Komedija, za izven in abonma
P. Barlow / J. Buchan: 39 STOPNIC
Igrajo: Uroš Smole, Nataša Tič Ralijan,
Gojmir Lešnjak Gojc, Primož Ekart
Režija: Jaša Jamnik
Produkcija: Špas teater

Sreda, 11. april 2012, ob 20.30
Mali oder Narodnega doma, za IZVEN
Koncert, za izven in abonma Jazz
GET THE BLESSING (GBR)
Jake McMurchie, saksofon
Pete Judge, trobenta
Jim Barr, bas kitara
Clive Deamer, bobni, vokal

April in maj 2012, več terminov
Velika dvorana Narodnega doma
Komedija, za izven in abonma
IZTOK MLAKAR: SLJEHRNIK
Igrajo: Iztok Mlakar, Marjuta Slamič,
Rok Matek, Teja Glažar, Igor
Štamulak, Ajda Toman, Ivo Barišič,
Radoš Bolčina
Instrumentalni trio: David Trebižan
(klavir), David Šuligoj (kontrabas),
Roman Kopal (bobni)
Režija: Vito Taufer
Avtor songov in glasbe: Iztok Mlakar
V sodelovanju: Gledališče Koper
in SNG Nova Gorica

Informacije in prodaja vstopnic:

Informacijska pisarna
Narodnega doma Maribor,
Ul. kneza Kocljaka 9, Maribor;
vsak delavnik od 10. do 17. ure,
v soboto od 9. do 12. ure
ter uro pred vsako prireditvijo.
Dvorana Union: uro pred
vsakim koncertom.

T:
(02) 229 40 11
(02) 229 40 50
040 744 122
031 479 000

E:
vstopnice@nd-mb.si
spletni nakup vstopnic:
http://nd-mb.kupikarto.si/

www.nd-mb.si/

Naklada: 500 kom
Brezplačen izvod

KONCERTNA POSLOVALNICA

← NARODNI DOM MARIBOR →

DVORANA UNION, MARIBOR, 31. MAREC 2012, OB 19.30

ORKESTRSKI CIKEL 2011/2012, 5. ABONMAJSKI KONCERT

ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE

Dirigent: **Emmanuel Villaume**
Solistka: **Sarah Chang**, violina

Generalni pokrovitelj
Orkestrskega cikla
dem
dravske elektrarne maribor

Koproducent cikla
MARIBOR2012
Evropska prestolnica kulture

PROGRAM JE OMOGOČILA MESTNA OBČINA MARIBOR,
KONCERT JE PODPRLO MINISTRSTVO ZA KULTURO REPUBLIKE SLOVENIJE.

www.nd-mb.si

Spored

Marjan Šijanec (1950)

Praznovanje vetra (novo delo)

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809–1847)

Koncert za violino in orkester v e-molu, op. 64

Allegro molto appassionato

Andante

Allegro non troppo – Allegro molto vivace

* * *

Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Simfonija št. 6 v F-duru, op. 68, »Pastoralna«

Allegro ma non troppo (Prebujenje vedrih občutkov ob prihodu na deželo)

Andante molto mosso (Prizor ob potoku)

Allegro (Kmečka veselica)

Allegro Allegro (Nevihta. Vihar)

Allegretto (Spev pastirjev. Veseli in hvaležni občutki po nevihti)

Marjan Šijanec, 1978

Marjan Šijanec, 1978

Marjan Šijanec, 1978

Marjan Šijanec (1950), eden izmed začetnikov računalniške glasbe v nekdanji Jugoslaviji in Sloveniji, je diplomiral leta 1978 v razredu prof. Uroša Kreka na Akademiji za glasbo v Ljubljani (iz kompozicije), sredi 80. let pa se je v Elektronskem studiu Radia Beograd pri mentorjih Paulu Pignonu in Vladanu Radovanoviću izpopolnjeval v elektroakustični glasbi. Na Inštitutu za jedrsko fiziko v Vinči v Srbiji je leta 1987 opravil tudi tečaj za računalniško programiranje. Hkrati se je posvečal pedagoškemu delu (predavatelj na Glasbeni šoli dr. Vojislava Vučkovića v Beogradu ter na Oddelku za glasbeno pedagogiko Pedagoške fakultete v Mariboru) in dirigiranju (Ansambel Musica Viva, ženski zbor

dr. Vojislava Vučkovića ...). Je izrazit iskalec novega v multimedijiški umetnosti, njegove skladbe so izvajali na številnih pomembnih festivalih, koncertih sodobne glasbe in računalniške umetnosti tako doma kot v tujini. Sam svoj opus deli na tradicionalno, elektroakustično in algoritemsko glasbo, je pa tudi avtor večjega števila računalniških priredb opernih arij, samospevov in zborovskih skladb ter glasbe za gledališče in radijske drame. Za svoje ustvarjalno, pedagoško in poustvarjalno delo je prejel vrsto nagrad (npr. 1982. nagrado Združenja skladateljev Srbije za *Simfonijo za veliki simfonični orkester – Miraggio*, leta 1984 drugo zvezno nagrado Stevana Mokranjca za *Sliko za mešani zbor in tolkala* ter novembrsko nagrado občine Stari grad za pedagoške rezultate, letno nagrado Radia Beograd za dramsko delo v sezoni 1988/89 ...).

O svojem novem delu je zapisal: »Naročena skladba ***Praznovanje vetra*** je že na začetku dela v meni prebudila željo, da z notranjo slušno imaginacijo končno sprožim proces ustvarjanja narativno naravnane vsebine klasično-romantičnega tipa, ki bi bila v nasprotju s poglobljenimi, namernimi scenami nenarativnega sveta zvočne podobe samostojnih in samosvojih glasbenih idiomov zvoka. Prvo vprašanje, ki se je takoj pojavilo, je bilo: kaj z melodijo? Takoj zatem: kaj s harmonijo, tonalnimi odnosi, kaj s klasično-romantičnim arzenalom stilno opredeljene glasbe, predvsem jasne glasbene oblike? In najtežje vprašanje: ali ni bilo vse to že zdavnaj napisano? Po takšnem plazu vprašanj se je pojavila slika kaotične perspektive, pa vendarle, pomiritev je bila v vetru podobni, očiščevalni sentenci iz teorije kaosa: pravijo, da lahko zamah metuljevih kril povzroči na drugi strani sveta orkan. Tako se je torej *Praznovanje vetra* pričelo. Neobremenjena kreacija v polifonem prepletanju linearnega, melodičnega toka navidezne tonalne povezanosti in jasne naklonjenosti do klasične oblike. Skladbo sem posvetil svojemu učitelju Urošu Kreku.«

»Ne norčuj se iz mene, saj se že sam počutim dovolj osramočenega ... Preprosto stopicam na mestu ...« Te besede je leta 1844 nemški skladatelj **Felix Mendelssohn Bartholdy** (1809–1847) namenil svojemu prijate-

lju, violinistu Ferdinandu Davidu. Kdo bi lahko mislil, da govori o *Violinskem koncertu v e-molu*, delu, katerega prvi sledovi so vidni v skladateljevem pismu (tudi F. Davidu), ki ga je napisal šest let prej in iz katerega pogosto citirajo tale odstavek: »Do zime bi želel zate napisati violinski koncert. Po glavi se mi podi e-mol, vendar mi začetek ne da miru.« Muzikologi še danes ne poznajo odgovora na vprašanje, kaj je botrovalo dolgoletni krizi avtorja, ki ga je Robert Schumann imenoval »Mozart 19. stoletja«. Dejstvo je le, da je ***Koncert za violino in orkester v e-molu, op. 64***, sad napornega ustvarjalnega procesa, v katerem sta Mendelssohna usmerjali iskreno občudovanje in veliko spoštovanje do prijatelja Davida (kakor tudi njegovi nasveti). Koncert je 13. aprila 1845 v Leipzigu krstno izvedel orkester Gewandhausa (Mendelssohn je bil od leta 1835 njegov šef dirigent), solist pa je bil Ferdinand David (od leta 1836 do svoje smrti je bil koncertni mojster istega orkestra); dirigentsko paličico je zaradi Mendelssohnove bolezni moral prevzeti Niels Gade.

Del skladateljevih težav pri nastajanju koncerta je zagotovo izhajal iz želje, da bi stavke trdno povezal v celoto ter hkrati ustvaril novo razmerje med solistom in orkestrom. V delu najdemo kar nekaj novih prijemov. Na primer že na začetku prvega stavka (*Allegro molto appassionato*) namesto do tedaj običajnega orkestrskega uvoda že po dveh taktih začne solist in predstavi spevno prvo temo. Čeprav je stavek sonatne oblike, je solistična kadenca umeščena med izpeljavo in reprizo in ne na konec stavka pred codo. Prvo temo po kadenci prinese orkester, violina (nasprotno kot v ekspoziciji) pa prevzame vlogo spremljave. Novost je tudi v celoti zapisana kadenca – v nasprotju z dotedanjami improviziranimi – to pa samo potrjuje avtorjev jasni namen, da ta virtuozni del skladbe vključi v dramaturški lok koncerta. Med izvirnimi prijemi je seveda že omenjena povezanost vseh treh stavkov v nepretrgano celoto. Tako fagot ton h iz zadnjega akorda (e-mola) prvega stavka »prenese« v ton c, osnovni ton durove tonalitete drugega stavka. Ta tridelni *Andante* nas s svojo očarljivo melodijo takoj spomni na *Pesmi brez besed*. Kratki »recitativ« solo violine in godal (*Allegretto non troppo*), ki nas popelje do

začetka finala, pa prikliče v spomin prvo temo skladbe in s tem dodatno okrepi strukturno enotnost celotnega koncerta. Sklepni igrivi *Allegro molto vivace* sonatne oblike nosi v sebi nekaj vilinske lahkotnosti in čarovnije *Sna kresne noči*. V zahtevnih pasažah, ki se vrstijo od začetka do konca stavka, solist prikaže vse svoje tehnične zmožnosti, a te v nobenem trenutku ne zvenijo prazno in nastopaško.

Ludwig van Beethoven, 1808

O koncertu 22. decembra 1808 v slovitem dunajskem gledališču *Theater an der Wien*, na katerem se je **Ludwig van Beethoven** (1770–1827) predstavil kot avtor skladb, solist in dirigent hkrati, je že napisanih nešteto strani. Spored dogodka je bil zares neverjeten: *Koncert za klavir in orkester št. 4*, koncertna arija *Ah, perfido*, trije stavki iz *Maše v c-molu*, *Fantazija za zbor, klavir in orkester* ter *Peta in Šesta simfonija*. Več kot štiri ure glasbe je Beethoven »začinil« še z nekaj klavirskimi improvizacijami. Skladatelj Johann Friedrich Reichardt se je pozneje spominjal tega dogodka: »Sedeli smo tam od 18.30 do 22.30 v hudem mrazu in se prepričali, da je včasih tudi dobrega lahko preveč.« V takšnem ozračju niti Beethovnov čudoviti poklon moči in lepoti narave, ***Simfonija št. 6 v F-duru, op. 68, »Pastoralna«***, ni mogel izzvati navdušenja.

Pastoralna simfonija je nadaljevanje tradicije, hkrati pa je po mnenju nekaterih muzikologov odprla vrata glasbeni romantiki Berlioza, Wagnerja in Brucknerja. Naslovi stavkov (v nasprotju z naslovi številnih del, ki so jih pozneje dodali založniki, kritiki idr., so ti prav Beethovnovi) nekoliko spominjajo na tiste, ki jih je več kot dvajset let prej v svoji skladbi *Glasbeni portret narave* uporabil Justin Heinrich Knecht. Redki zapiski, ki jih je Beethoven pustil v skicah, odkrivajo, da je poslušalcu želel »omogočiti, da bi sam odkril, za kaj gre. ... *Sinfonia caratteristica* – Spomin na kmečko življenje ... Če pa gre vse slikanje v instrumentalni glasbi predaleč, je zgrešeno. ... *Pastoralna simfonija*. Vsak, ki je doživel in pozna življenje na deželi, bo razumel to delo tudi brez dodatnih naslovov ... Brez naslovov bo celota bolj izraz občutja kot [zvočno] slikanje.« Te besede pričajo tudi o izjemni vlogi, ki jo je imela narava v Beethovnovem

življenju. Že v pismu prijateljici Theresi Malfatti je dejal: »Kako srečen sem, da lahko hodim po gozdovih, med drevesi, po jasah. Nihče ne more narave ljubiti bolj kot jaz. Gozdovi, drevesa in skale ustvarjajo takšen odmev, kakršnega si človek želi slišati. V nepokvarjeni naravi moram priti k sebi ter svojo dušo oprati in očistiti vsega nepotrebnega.«

S svojimi petimi stavki je *Pastoralna* tudi oblikovno najbolj nenavadna med devetimi simfonijami velikega mojstra. Uvodni stavek, *Allegro ma non troppo*, s podnaslovom *Prebujanje vedrih občutkov ob prihodu na deželo*, temelji na le eni glavni temi (tako je pogosto tudi pri Haydnu). Po mnenju hrvaškega skladatelja in muzikologa Božidarja Širole tema izhaja iz hrvaškega ljudskega napeva, to pa je že ob koncu 19. stoletja v svojih tezah omenjal etnomuzikolog Franjo Ksaver Kuhač. V drugem stavku, *Andante molto mosso – Prizor ob potoku*, godala upodabljajo žuborenje vode, v sloviti kadenci pa slišimo petje slavca (flavta), oglašanje prepelice (oboa) in kukavice (klarinet). Leta 1823 je med sprehodom po gozdu v bližini Heiligenstadta že popolnoma gluhi skladatelj dejal prijatelju Antonu Schindlerju: »Tukaj sem pisal *Prizor ob potoku*. Z menoj so komponirali strnadi tu zgoraj, pa prepelice, slavčki in kukavice.« Tridelni tretji stavek (*Allegro – Kmečka veselica*) je duhovit, nekoliko groteskni ples, v katerem se nad pedalnim tonom izmenjujeta dve sorodni temi. Hector Berlioz je ljubil to simfonijo in v svoji *Fantastični* upodobil zelo podobno petje ptic, še posebej pa ga je navduševal četrti stavek s podnaslovom *Nevihta. Vihar*: »Poslušajte te sunke vetra, ki prinašajo tudi dež, mrmranje basov in visoke tone piccola, ki naznanjajo sprostitiev grozljivega viharja. To nista več dež in veter, to so potop, poplava in konec sveta.« Glasbeno dogajanje se brez premora nadaljuje, nevihta je mimo in zaslišimo preprosto temo (oboa) zahvalnega *Speva pastirjev*. Nad part pozavn je Beethoven celo zapisal *»Gratias agimus tibi«* (Zahvaljujemo se ti). Čeprav sklepni *Allegretto* večinoma temelji na prvi temi, slišimo tudi drugo, ki spominja na motiv z začetka simfonije, to pa Beethovnovi idilični pokrajini daje simetrično obliko.

Snježana Drevenšek, 2001

ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE

Ni veliko simfoničnih orkestrov, ki bi se lahko ponašali s tako bogato in dolgoletno tradicijo kot Orkester Slovenske filharmonije s svojimi predhodnicami Academio philharmonicorum (1701), Filharmonično družbo (1794) ter prvo Slovensko filharmonijo (1908–1913). Med mnogimi uglednimi umetniki, ki so bili častni člani Slovenske filharmonije, omenimo le J. Haydna, L. van Beethovna, N. Paganinija, J. Brahmsa, C. Kleiberja. Po ponovni ustanovitvi leta 1947 so orkester vodili priznani dirigenti, med njimi Bogo Leskovic, Samo Hubad, Lovro von Matačić, Oskar Danon, Uroš Lajovic, Milan Horvat, Marko Letonja ter George Pehlivanian. Z oktobrom 2008 je vodstvo orkestra prevzel francoski dirigent Emmanuel Villaume. Svoj sloves je orkester potrdil na številnih gostovanjih (Evropa, ZDA, Japonska) ter mednarodnih festivalih (Dunajski festivalni tedni, Firenški glasbeni maj, Praška pomlad, Varšavska jesen, Dubrovniške poletne igre, Ravenski festival ...). Med njegove goste se uvrščajo vrhunska svetovna glasbena imena: dirigenti Carlos Kleiber, Riccardo Muti, Zubin Mehta, Kurt Sanderling, Dmitri Kitajenko, Rudolf Baršaj, Leopold Hager, Theodor Guschlbauer, Jurij Simonov, Serge Baudo, Hartmut Haenchen, Heinz Holliger, sir Neville Marriner ... in najboljši domači in tuji solisti, kot so Irena Grafenauer, Marjana Lipovšek, Dubravka Tomšič Srebotnjak, Bernarda Fink, Igor Ozim, Mate Bekavac, Arthur Rubinstein, Jehudi Menuhin, David Oistrach, Arthuro Benedetti Michelangeli, Svjatoslav Richter, Gidon Kremer, Anne-Sophie Mutter, Vadim Repin, Ivo Pogorelić, Lazar Berman, Elisabeth Leonskaja, Schlomo Mintz, Fazil Say, Mario Brunello, Håkan Hardenberger, David Garrett, Evelyn Glennie, Paul Meyer, Piotr Andrszewski, Julian Rachlin in Sarah Chang. Koncertna dejavnost orkestra je zabeležena na več kot 50 zgoščenkah.

Orkester Slovenske filharmonije, 2001

EMMANUEL VILLAUME
Šef dirigent Orkestra Slovenske filharmonije Emmanuel Villaume je avgusta 2009 postal tudi šef dirigent Orkestra Slovaške filharmonije v Bratislavi, med letoma 2001